

Debat og kommentarer

Økonomernes nordiske samarbejde

Niels Kærgård

Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole

1. Indledning

Det nordiske samarbejde blandt økonomer har en stor fortid, men ingen fremtid. Det må desværre være den klare konklusion, efter at en fælles-nordisk arbejdsgruppe har anbefalet nedlæggelsen af Nordisk Økonomisk Forskningsråd. I det følgende skal dette nordiske samarbejdes nekrolog derfor skrives, og der skal argumenteres for, at udviklingen er et naturligt resultat af den almindelige internationalisering (amerikanisering) af den økonomiske forskning, og at det derfor vil kræve en bevidst indsats at ændre trenden. Der skal imidlertid også argumenteres for, at en sådan indsats nok ville være nyttig, dels af hensyn til den nordiske økonomiske forskning og dels af hensyn til kontakten mellem den økonomiske forskningsverden og de økonomisk-politiske beslutningstagere.

2. De nordiske nationaløkonomiske møder

Kontakten mellem de nordiske økonomer foregik i det nordiske samarbejdes velmagtsdage hovedsageligt på de nordiske nationaløkonomiske møder og på Marstrand-møderne suppleret med nordisk møde for yngre nationaløkonomer. I dette afsnit skal de nordiske nationaløkonomiske møder diskuteres, medens Marstrand-møderne tages op i næste afsnit.

De nordiske nationaløkonomiske møder var bredt anlagte møder for økonomer i almindelighed. Det første fandt sted i Göteborg i 1863, det 2. i Stockholm 1866, det 3. i København 1872 og siden, bortset fra en lang afbrydelse fra 1888 til 1920 hvor der ingen møder var, stort set hvert 3. år indtil 1988, hvor det sidste

møde blev holdt i Oslo. En oversigt over møderne og diskussionstemaerne på møderne findes i Davidsen (1984). Starten var altså før de nationale økonomforeninger blev dannet (Nationaløkonomisk Forening er den ældste fra 1872, Nationalekonomiska Förening i Sverige kom i 1877, og Statsøkonomisk Forening i Norge først i 1883). Møderne startede dermed også før udgivelsen af de nordiske økonomiske tidsskrifter blev påbegyndt. Debatten på møderne havde deltagelse af både universitetsøkonomer, nationalbankdirektører, topembedsmænd o.l. Indlæggene på møderne og referater af debatterne blev trykt enten i selvstændige publikationer eller senere som særnumre af de forskellige nationale økonomtidsskrifter. Sådanne publikationer findes for alle møderne undtagen det sidste (København, 1984 er således det sidste refererede møde; indlæggene herfra er trykt i Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1984, nr. 3).

Disse møder havde navnlig i starten stor betydning. Hovedindtrykket af møderne er, at der foregik en bred økonomisk og politisk debat. Grundholdningen var typisk rationalistisk – man jagtede de »fornuftige« løsninger, f.eks. spillede introduktionen af 10-talsystemet på mål- og vægtområdet i de nordiske lande en betydelig rolle på de første møder. De første møder endte typisk med vedtagelse af en resolution eller anbefaling til regeringerne, og disse udtalelser var regnet for ganske indflydelsesrige. Møderne spillede således en central rolle i debatten om reformer af det nordiske pengesystem (se Henriksen, Kærgård og Sørensen, 1994, og Henriksen og Kærgård, 1995). Det var de debatter, der i 1875 endte med, at man fik en skandinavisk møntunion baseret på guld og med 10-talsenhederne kroner og øre (modsat tidligere, hvor f.eks. det danske system var

---

Jeg vil gerne takke Anders Olgaard og Tore Thonstad for nyttige kommentarer til tidligere udgave af dette indlæg.

Debat og kommentarer

Økonomernes nordiske samarbejde

Niels Kærgård

Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole

1. Indledning

Det nordiske samarbejde blandt økonomer har en stor fortid, men ingen fremtid. Det må desværre være den klare konklusion, efter at en fælles-nordisk arbejdsgruppe har anbefalet nedlæggelsen af Nordisk Økonomisk Forskningsråd. I det følgende skal dette nordiske samarbejdes nekrolog derfor skrives, og der skal argumenteres for, at udviklingen er et naturligt resultat af den almindelige internationalisering (amerikanisering) af den økonomiske forskning, og at det derfor vil kræve en bevidst indsats at ændre trenden. Der skal imidlertid også argumenteres for, at en sådan indsats nok ville være nyttig, dels af hensyn til den nordiske økonomiske forskning og dels af hensyn til kontakten mellem den økonomiske forskningsverden og de økonomisk-politiske beslutningstagere.

2. De nordiske nationaløkonomiske møder

Kontakten mellem de nordiske økonomer foregik i det nordiske samarbejdes velmagtsdage hovedsageligt på de nordiske nationaløkonomiske møder og på Marstrand-møderne suppleret med nordisk møde for yngre nationaløkonomer. I dette afsnit skal de nordiske nationaløkonomiske møder diskuteres, medens Marstrand-møderne tages op i næste afsnit.

De nordiske nationaløkonomiske møder var bredt anlagte møder for økonomer i almindelighed. Det første fandt sted i Göteborg i 1863, det 2. i Stockholm 1866, det 3. i København 1872 og siden, bortset fra en lang afbrydelse fra 1888 til 1920 hvor der ingen møder var, stort set hvert 3. år indtil 1988, hvor det sidste

møde blev holdt i Oslo. En oversigt over møderne og diskussionstemaerne på møderne findes i Davidsen (1984). Starten var altså før de nationale økonomforeninger blev dannet (Nationaløkonomisk Forening er den ældste fra 1872, Nationalekonomiska Förening i Sverige kom i 1877, og Statsøkonomisk Forening i Norge først i 1883). Møderne startede dermed også før udgivelsen af de nordiske økonomiske tidsskrifter blev påbegyndt. Debatten på møderne havde deltagelse af både universitetsøkonomer, nationalbankdirektører, topembedsmænd o.l. Indlæggene på møderne og referater af debatterne blev trykt enten i selvstændige publikationer eller senere som særnumre af de forskellige nationale økonomtidsskrifter. Sådanne publikationer findes for alle møderne undtagen det sidste (København, 1984 er således det sidste refererede møde; indlæggene herfra er trykt i Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1984, nr. 3).

Disse møder havde navnlig i starten stor betydning. Hovedindtrykket af møderne er, at der foregik en bred økonomisk og politisk debat. Grundholdningen var typisk rationalistisk – man jagtede de »fornuftige« løsninger, f.eks. spillede introduktionen af 10-talsystemet på mål- og vægtområdet i de nordiske lande en betydelig rolle på de første møder. De første møder endte typisk med vedtagelse af en resolution eller anbefaling til regeringerne, og disse udtalelser var regnet for ganske indflydelsesrige. Møderne spillede således en central rolle i debatten om reformer af det nordiske pengesystem (se Henriksen, Kærgård og Sørensen, 1994, og Henriksen og Kærgård, 1995). Det var de debatter, der i 1875 endte med, at man fik en skandinavisk møntunion baseret på guld og med 10-talsenhederne kroner og øre (modsat tidligere, hvor f.eks. det danske system var

---

Jeg vil gerne takke Anders Ølgaard og Tore Thonstad for nyttige kommentarer til tidligere udgave af dette indlæg.

Tabel 1. Deltagerantallet på Nordisk Økonomimøde 1872 og 1984.

	Modet i København 1872	Modet i København 1984
Danske	235	168
Svenske	57	50
Norske	37	26
Andre	3	47
I alt	332	291

Kilde: Optalt efter deltagerlister

Note: Det har altid været en stor delegation fra arrangerlandet.

baseret på sølv og et system med »rigsdaler«, der blev opdelt i 6 »mark« af hver 16 »skilling«).

Debatten på møderne var ifølge sagens natur relativt teknisk, og det blev et stigende problem efterhånden som professionaliseringen af de økonomiske miljøer og af den økonomiske debat skred frem. »Grosserermøder« blev de i 1970'erne og 1980'erne kaldt af nogle af teoretikerne på universiteternes økonomiske institutter.

Mødernes deltagerantal var, jvf. tabel 1, stagnerende, selv om antallet af økonomer eksploderede (i 1872 var der to professorer i økonomi i Danmark, i 1984 var tallet mere end 10-doblet, og samtidig var tilkommet endnu større grupper af universitetslektorer og stipendiater. En tilsvarende udvikling er set på alle andre økonomområder).

Det lykkedes Anders Ølgaard som formand for Nationaløkonomisk Forening at banke et stort møde op i København i 1984 (det 25. Nordiske nationaløkonomiske møde), men næste møde i Oslo var skrantende, og 1991-mødet i Reykjavik blev aflyst på grund af for få tilmeldinger.

Nogle yngre deltagere følte allerede tidligt, at der var for mange ældre og satte deltagere på de nordiske nationaløkonomiske møder, og det førte til dannelsen af de nordiske møder for yngre nationaløkonomer, der i Danmark havde Socialøkonomisk Samfund som kontaktorganisation på tilsvarende måde som Nationaløkonomisk Forening var kontaktorganisation for de Nordiske Økonommøder. Det er uklart,

hvornår disse møder startede, men ihvertfald var der et møde i Stockholm i 1936, jvf. Vogt (1956, side 360) og Boserup (1936, side 421). De holdt op i begyndelsen af 1970'erne. Sidste møde var i Helsingfors 1970.

3. Marstrand-moderne

I 1930'erne tog udviklingen indenfor den teoretiske økonomi fart. Økonometrien og den matematiske økonomi blev efterhånden dominerende dele af den økonomiske videnskab. Econometric Society – med tidsskriftet *Econometrica* – der blev det internationale samlingssted for disse mere teoretiske dele af økonomien blev stiftet i 1930 med Ragner Frisch, Oslo Universitet, som ledende medlem og første redaktør af *Econometrica* (se *Econometrica* (1933), Christ (1983) og Bjerkholdt (1995)).

Dette forstærkede de i forrige afsnit skildrede konflikter vedrørende de nordiske økonomiske møder. En række yngre universitetsøkonomer startede derfor i 1930'erne de såkaldte Marstrand-møder. Professor Erling Petersen nævnte i en tale ved Marstrandmødet på Hankø i 1983 Ragnar Frisch som initiativtager. Zeuthen (1956, s. 383) nævner Erik Lindahl som »den selvfølgelig leder«. På billedet af deltagerne fra det første Marstrand-møde (i Lindahl-festskriftet) er Lindahl og Erling Petersen, men ikke Frisch, med. Zeuthen nævner samme sted de første Marstrand-møder fra 1936-39, 1945-46 og 48. Efterhånden blev rytmen, at møderne foregik alle år, hvor der ikke var nordiske nationaløkonomiske møder, normalt på øen Marstrand i den Göteborgske skærgård. Øen havde ét hotel, hvor møderne foregik, og var så lille, at det var den almindelige opfattelse, at hvis man sprang over ét foredrag i det tæt pakkede program, kunne man nå at gå øen rundt langs kyststien inden næste foredrag begyndte (i praksis faldt man altid i snak med andre nordiske økonomer, og så varede det to foredrag).

Den nordiske økonomiske forskningsverden var stadig så lille, at stort set alle kendte hinanden. Systemet var så, at et af de første år man var ansat som økonom på et universitet i Norden, præsenterede man sine første forskningsresultater, og man var dermed et kendt navn i kredsen.

I 1970'erne eksploderede antallet af ansatte i forskningsverdenen, og det satte modellen under pres. Samtidig forstærkedes specialiseringen indenfor økonomien, og artikler på engelsk i de internationale tidsskrifter blev i stigende grad et »must«. Stærkt specialiserede internationale engelsksprogede konferencer eller internationale konferencer, der er så store, at de kan have mange specialiserede parallelsessioner, vandt derfor frem. Det krævede derfor kamp og tilpasning at bevare Marstrand-ideen, og da hotellet på Marstrand omkring 1980 blev udstykket som time-share lejligheder, døde traditionen. Der blev holdt endnu et par møder – et møde i Kungälv tæt ved Marstrand i 1981 og så i Mariehamn på Ålandsøerne (1982) og på Hanko i Oslo-fjorden (1983) – men siden er traditionen ikke fortsat.

Marstrand-møderne var som sagt et forum for faglige debatter. Professor Erling Petersen, Oslo, der da havde været professionel rigsdagspolitiker for Højre i flere årtier, holdt en festtale på et af de sidste møder. Han fortalte her, at Frisch (der var hans politiske og faglige modsætning) i 1930'erne havde startet Marstrand-møderne for at have et forum »hvor man kunne diskutere i mere uforståelige termer. Efter at have hørt på nogle foredrag ved dette Marstrand-møde«, sagde Erling Petersen, »mener jeg, at det der med det uforståelige er lykkedes til fuldkommenhed«. Det er dog langt fra rigtigt set i lyset af, hvad der siden er set. Marstrand-møderne var ikke ren teori. Forskningsafdelingerne i centralbankerne og i de statistiske bureauer var talrigt repræsenteret. Marstrand-mødet var f.eks. et af de første steder Det økonomiske Råds sekretariat fremlagde SMEC-modellen (Marstrandmødet i 1973). Det karakteristiske var i virkeligheden, at programmet var relativt lidt specialiseret, og at alle dele – ikke kun de universitære dele – af det økonomiske forskningsmiljø deltog.

4. De nordiske kontakter efter 1980

De gamle strukturer forsvandt således i 1980'ernes begyndelse, og det er naturligt at spørge om, der »for de gamle som faldt, er ny overalt«. Der er svaret oplagt nej. Den eneste institution til at bære arven er Nordisk Økonomisk Forskningsråd under Nordisk Minister-

råd, der blev startet i 1980 med Anders Ølgaard som første formand.¹ I det regi er startet en række fællesnordiske forskningsprojekter, og der er årligt holdt et nordisk seminar om brede økonomisk-politiske emner, samt givet støtte til forskellige nordiske workshops.

Traditionen for nordisk kontakt mellem universiteter og udredningsmiljøer i sektorforskningsinstitutter, centraladministration m.v. er bevaret i det brede årlige sommerseminar og afspejler sig også i Rådets sammensætning. En række af Rådets forskningsprojekter har da også været succeshistorier; nævnes kan f.eks. det nordiske skatteprojekt med Peter Birch Sørensen som koordinator og lønannelsesprojektet med Lars Calmfors som leder; begge har bidraget med både ny faglig indsigt og har haft gennemslagskraft i den økonomisk-politiske debat.

De forskellige workshops og seminarer har opbygget masser af kontakter mellem nordiske økonomer, men er med deres begrænsede deltagerkredse selvfølgelig kun en afløser af fortidens store nordiske møder. Det kan også diskuteres om den form, der er valgt, med mindre møder, hvor deltagerudgifterne er fuldt ud finansieret af Nordisk Økonomisk Forskningsråd, er den rigtige. Realiteten er imidlertid, at NEF's sommerseminar er den sidste og eneste rest af fortidens store møder, hvor nordiske forskere og embedsmænd mødes og diskuterer faglige problemer.

Nordisk Økonomisk Forskningsråds virke er beskedent. Det samlede budget er 2-3 mill. kr. årligt og der uddeles omkring 1,5 mill. til forskning, d.v.s. for hele Norden et beløb, der svarer til under 5% af, hvad Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd i Danmark uddeler. Man skal således ikke vente mirakler af Rådet.

5. Det Nordiske økonominetværk idag

For at analysere hvor tæt kontakten mellem

1. Nogle ville nævne Nordisk Forskerakademi her, men det vedrører alene Ph.d.-kurser o.l. og giver derfor ikke generelle kontakter på tværs af økonomisk speciale og alder. Men unge nordiske specialister inden for et specielt område lærer selvfølgelig hinanden at kende på den måde.

Tabel 2. Københavnske økonomiprofessorers sidste besøg på Økonomisk Institut ved Lunds Universitet.

	Andel af de spurgte
Indenfor det sidste år	18%
For 1-5 år siden	27%
For over 5 år tilbage	18%
Har aldrig været der	36%
I alt	100%

de nordiske økonommiljøer er i dag, er de økonomiske professorer ved Københavns Universitet i december 1995 spurgt om deres kontakt med Lund og Århus Universitet. Alle 11 professorer i København har svaret.

Det første spørgsmål lød: »Hvornår har du sidst besøgt Økonomisk Institut ved Lunds Universitet?«. Svarene fremgår af tabel 2.

Over halvdelen af de københavnske økonomiprofessorer har således ikke været på Økonomisk Institut i Lund inden for de sidste 5 år og over en tredjedel har aldrig været der.

De københavnske professorer blev også bedt om at nævne dem de kendte af kollegaerne på Universiteterne i Lund og Århus.² Resultaterne er vist i tabel 3. Medens man typisk spontant kan nævne 6-7 af de 7 professorer i Århus, kan over halvdelen kun nævne én af de 5 professorer i Lund.

Det er naturligvis en speciel definition af »at kende«, at man spontant kan nævne vedkommendes navn. En del kender Bo Södersten eller Ingmar Ståhl, men ved blot ikke, at de er i Lund. Det er imidlertid også en klar indikation af manglende nordisk kontakt, at man ikke ved, hvor de svenske professorer er ansat.

En anden spørgeform, hvor man f.eks. fik forelagt en liste af muligheder, ville næppe rukke ved resultaterne, snarere tværtimod. Det var en typisk reaktion, når de glemte navne blev afsløret, at man om århusianerne sagde »Naja« eller »Selvfølgelig«, medens man om

Tabel 3. De københavnske økonomiprofessorer fordelt efter hvor mange af økonomiprofessorerne i Lund og Århus, de kender.

	Andel i pct.	
	Lund	Århus
Kender under 33 pct.	64%	0
Kender 34-66 pct.	18%	0
Kender 67-100 pct.	18%	100%
I alt	100%	100%

Ann.: »Kender« er defineret ud fra om man spontant nævner vedkommende.

svenskerne sagde »Er han dér« eller »Ham kender jeg ikke«.³

Når udvalget om »Nordisk Nytte« nævner, at »det nordiske samarbejde (inden for økonomi) fuldt ud kan varetages i de mange eksisterende samarbejdsstrukturer mellem universiteter, forskningsinstitutioner og økonomiske ministerier i de forskellige nordiske lande« (side 36), er det jvf. det foregående en meget urealistisk og lidet dækkende beskrivelse af de nordiske kontakter. Nordisk økonomisk Forskningsråd har givetvis bidraget meget til at vedligeholde den nordiske kontakt, men langtfra nok til at kontakten er særlig perfekt, og der er meget lidt nordisk netværk. Denne undersøgelse indikerer klart, at der kan være brug for en styrkelse af det nordiske samarbejde, og at der ihvertfald ikke er indikationer på overflødig dobbeltarbejde.

6. Økonomisk forskning og det nordiske samarbejde

Hvis man skal analysere årsagerne til de nordiske økonommoders tilbagegang, er det vigtigt at holde sig nogle centrale udviklingstendenser i den økonomiske videnskab for øje. Her skal specielt fremhæves to åbenbare: Internationaliseringen (amerikaniseringen) og specialiseringen.

Ved evalueringer af forskere og forskningsinstitutioner og i forskernes selvforståelse er

2. I Lund er Anders Borglin, Inga Persson, Ingemar Ståhl, Lars G. Svensson og Bo Södersten professorer, og i Århus er det Torben M. Andersen, Svend Hylleberg, Gunnar Thorlund Jepsen, Martin Paldam, Peder J. Pedersen, Claus Vastrup og Ebbe Yndgaard, der har stillingerne.

3. Der er dog en hel del der ikke har tænkt på Anders Borglin som professor i Lund, da han endnu ikke er tiltradt.

internationale refererede tidsskrifter og citationer i disse tidsskrifter blevet alfa og omega. Det er en ny tendens. Jørgen H. Gelting, der døde for få år siden, er vel indiskutabelt efterkrigstidens mest fremtrædende danske teoretiker. I forbindelse med nekrologerne var der i Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1994, nr. 3 optrykt en fuldstændig liste over Geltings publikationer. Det er interessant at se, at heri kun er to artikler i sådanne internationale tidsskrifter – en oversigt over den økonomiske forskning i Danmark publiceret i *American Economic Review* og en oversættelse af hans artikel om det balancerede budgets multiplikator (der kom i *History of Political Economy* 35 år efter den oprindelige danske udgave). I dag kan man knap nok blive lektor med så lille en international tidsskriftsproduktion.

Internationale tidsskrifter for økonomer er i dag uden undtagelse engelsksprogede. De fleste tyske tidsskrifter er gået over til engelsk, og der er ingen fransksprogede tidsskrifter af betydning. Engelsk er fuldstændigt eneherskende. Og i disse engelsksprogede tidsskrifter er amerikanerne helt dominerende. De førende internationale tidsskrifter er *American Economic Review* (hvor 89,1% af forfatterne i perioden 1989-94 var fra USA), *Journal of Political Economy* (hvor det tilsvarende tal var 90,8%) og *Econometrica* (hvor andelen var 77,1%); en nærmere diskussion af disse forhold findes i Andersen & Frederiksen (1995), hvorfra tallene er hentet. Tilsvarende finder Ranki & Sandelin (1993), hvori der er en grundig analyse af svensk nationaløkonomi, at sproget i svenske økonomiske disputater i 1960'erne i 61% af tilfældene var svensk, medens det i 1990'erne fra 96% vedkommende var engelsk.

Det betyder naturligvis, at det er lettest at publicere ting, der interesserer amerikanerne og foregår i modeller, de accepterer. For samfundsvidenskaberne spiller det en vis rolle, da f.eks. arbejdsmarkedene i Norden og i USA ser ganske forskellige ud. Flere og flere af de danske empiriske forskere analyserer da også data fra de store lande (USA og delvist også England, Japan og Canada).

En lige så oplagt tendens er specialiseringen. Kommunikationen foregår i de engelsk-

sprogede tidsskrifter og ved internationale workshops. Hvis man f.eks. ser på det økonometriske område, blev det udviklet i begyndelsen af dette århundrede. I 1933 kom tidsskriftet *Econometrica*, der publicerede artikler både om økonometri (forstået som statistiske analyser af økonomiske modeller) og om teoretisk økonomi. I 1973 ville økonometrikerne have deres helt eget tidsskrift, og *Journal of Econometrics* kom til verden. Men økonometri er jo mange ting, så siden er kommet tidsskrifter for anvendt økonometri (*Journal of Applied Econometrics* fra 1986), for teoretisk økonometri (*Econometric Theory* fra 1985), for dem der bygger store makromodeller (*Economic Modelling* fra 1979), for dem der interesserer sig for den statistiske del (*Journal of Business and Economic Statistics* fra 1983) og mange flere (f.eks. *Empirical Economics* fra 1976 og *Econometric Review* fra 1984). På tilsvarende måde er det gået på stort set alle andre områder; der er inden for de seneste 5 år startet 3 nye tidsskrifter om de økonomiske teoris historie, hvor der indtil da var ét enkelt o.s.v.

Disse tendenser er den underliggende årsag til, at den nordiske kontakt er trådt i baggrunden. I en forskningsverden med en engelsksproget debat om meget specialiserede emner mest af interesse for den amerikansk dominerede internationale forskningsverden, er en debat om de nordiske økonomiers problemer, der er så lidt specialiseret og så lidt teknisk, at den kan interessere en bredere kreds af økonomer, et sidespor for den målbevidste universitetsforsker, der satser på internationalt ry inden for sit speciale.

Den »relevante« kontakt er mellem alle verdens specialister inden for et meget snævert område, som f.eks. teoretisk økonometri eller teorihistorie, og ikke mellem bredere grupper i et geografisk lokalområde som Norden. Hvad der er af nordisk netværk for specialiserede områder er meget forskelligt. Der er f.eks. et nordisk teorihistorisk møde hvert andet år, men intet generelt samarbejde på det økonometriske område. I de tilfælde, hvor der er kontakt, er der tale om meget specialiserede fagområder og de fleste af arrangementerne er nye og løst organiserede.

7. Nytten af det nordiske forsknings-samarbejde

Nordisk forsknings-samarbejde kan betragtes som blot en simpel udnyttelse af stordriftsfordele. Der er så få specialister i de enkelte nordiske lande, at de må samarbejde med andre, og så har nordisk samarbejde den fordel, at man kan tale sit modersmål, og at det er geografisk nært.

Men skal der være noget virkelig slagkraft i det nordiske, må det være mere end det. Det må betyde, at man studerer de nordiske samfund (der jo ligner hinanden meget) eller problemer, der er særligt relevante for disse samfund. Derved bliver det også en base (evt. via et videre samarbejde i EU med andre europæiske nationers forskere) for analyser, der er uden for den amerikansk fastsatte forskningsdagsorden. Det er ikke tilfældigt, at de mest succesrige forskningsgrupper blandt dem, Nordisk Økonomisk Forskningsråd har støttet, arbejder med emner som arbejdsmarkedsforhold og skattepolitik (områder, hvor amerikanske erfaringer ikke så let lader sig kopiere).

Dette får også andre konsekvenser. Når forskerne arbejder med nordiske arbejdsmarkeds- eller skatteforhold bliver diskussioner mellem dem og ministeriernes og centralbankernes specialister relevante. Det er ikke i samme grad tilfældet for forskere, der estimerer modeller på amerikanske data eller deltager i teoriebatter med amerikansk udgangspunkt. Det er derfor ikke tilfældigt, at alle de nordiske samarbejdsforsøg, der er skildret tidligere, har været langt mere orienteret mod kontakt mellem forskere og beslutningstagere end de »normale« internationale økonomimøder.

Man må imidlertid være klar over, jvf. forrige afsnit, at specialiseringen og internationaliseringen trækker den modsatte vej. Mange i forskningsverdenen vil være indstillet på at være så lidt »provinsielle« som muligt, d.v.s. hoppe på amerikaniseringen og specialiseringens vogn – oftest er det jo her den internationale prestige ligger. Et forskningsevaluerings-system, der lægger helt afgørende vægt på internationalt publicerede arbejder i de førende tidsskrifter, trækker i samme retning. En kamp for den nordiske dimension er således en kamp op ad bakke.

8. Sammenfatning

De nordiske kontakter i den økonomiske forskningsverden bliver svagere og svagere. Specialiseringen og internationaliseringen skrider frem. International økonomisk forskning er i dominerende grad amerikansk. En specialiseret og amerikaniseret samfundsvidenskab er ikke så umiddelbart relevant for økonomisk-politiske beslutningstagere. Kontakt mellem forskere og beslutningstagere bliver derfor mindre og mindre relevant.

Når Nordisk Råd nu evaluerer sine aktiviteter, herunder Nordisk Økonomisk Forskningsråd, for at lægge den fremtidige strategi, er det sådanne overvejelser man må gøre sig. Nordisk Økonomisk Forskningsråd er en meget lille brik i dette spil, men det er det eneste tilbageværende formaliserede netværk for økonomisk forskning i Norden.

Hvis man nedlægger det, kan det kun betragtes som en indikation af, at man fra politisk side er indstillet på at lade samfundsforskningen give sig amerikaniseringen og specialiseringen i vold.

Litteraturliste

- Andersen, Heine & Lars Frode Frederiksen. 1995. Internationale Tidsskrifter i samfundsvidenskaben – Myter og realiteter. *Samfundsøkonomen*, Nr. 5.
- Bjerkholt, Olav. 1995. Ragnar Frisch, Editor of *Econometrica* 1933-1954. *Econometrica*, Vol. 63, side 755-65.
- Boserup, Ester. 1936. Nogle Centrale Økonomiske Spørgsmaal i Lys af den marxistiske Teori. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 74, side 421-435.
- Christ, Carl F. 1983. The founding of the Econometric Society and *Econometrica*. *Econometrica*, Vol. 51, side 3-6.
- Dauidsen, Thorkild. 1984. 25 nordiske nationaløkonomiske møder – tidspunkter og temaer. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 122, side 491-498.
- Den fællesnordiske Arbejdsgruppe. 1995. *Nordisk Nytte*. København.
- Econometricas redaktion. 1933. The organization of Econometric Society in Cleveland, Ohio, December 1930. *Econometrica*, vol. 1, side 71-72.

7. Nytten af det nordiske forsknings samarbejde

Nordisk forsknings samarbejde kan betragtes som blot en simpel udnyttelse af stordriftsfordele. Der er så få specialister i de enkelte nordiske lande, at de må samarbejde med andre, og så har nordisk samarbejde den fordel, at man kan tale sit modersmål, og at det er geografisk nært.

Men skal der være noget virkelig slagkraft i det nordiske, må det være mere end det. Det må betyde, at man studerer de nordiske samfund (der jo ligner hinanden meget) eller problemer, der er særligt relevante for disse samfund. Derved bliver det også en base (evt. via et videre samarbejde i EU med andre europæiske nationers forskere) for analyser, der er uden for den amerikansk fastsatte forskningsdagsorden. Det er ikke tilfældigt, at de mest succesrige forskningsgrupper blandt dem, Nordisk Økonomisk Forskningsråd har støttet, arbejder med emner som arbejdsmarkedsforhold og skattepolitik (områder, hvor amerikanske erfaringer ikke så let lader sig kopiere).

Dette får også andre konsekvenser. Når forskerne arbejder med nordiske arbejdsmarkeds eller skatteforhold bliver diskussioner mellem dem og ministeriernes og centralbankernes specialister relevante. Det er ikke i samme grad tilfældet for forskere, der estimerer modeller på amerikanske data eller deltager i teoriebatter med amerikansk udgangspunkt. Det er derfor ikke tilfældigt, at alle de nordiske samarbejdsforsøg, der er skildret tidligere, har været langt mere orienteret mod kontakt mellem forskere og beslutningstagere end de »normale« internationale økonomimøder.

Man må imidlertid være klar over, jvf. forrige afsnit, at specialiseringen og internationaliseringen trækker den modsatte vej. Mange i forskningsverdenen vil være indstillet på at være så lidt »provinsielle« som muligt, d.v.s. hoppe på amerikaniseringen og specialiseringens vogn – oftest er det jo her den internationale prestige ligger. Et forskningsevaluerings system, der lægger helt afgørende vægt på internationalt publicerede arbejder i de førende tidsskrifter, trækker i samme retning. En kamp for den nordiske dimension er således en kamp op ad bakke.

8. Sammenfatning

De nordiske kontakter i den økonomiske forsknings verden bliver svagere og svagere. Specialiseringen og internationaliseringen skrider frem. International økonomisk forskning er i dominerende grad amerikansk. En specialiseret og amerikaniseret samfundsvidenskab er ikke så umiddelbart relevant for økonomisk-politiske beslutningstagere. Kontakt mellem forskere og beslutningstagere bliver derfor mindre og mindre relevant.

Når Nordisk Råd nu evaluerer sine aktiviteter, herunder Nordisk Økonomisk Forskningsråd, for at lægge den fremtidige strategi, er det sådanne overvejelser man må gøre sig. Nordisk Økonomisk Forskningsråd er en meget lille brik i dette spil, men det er det eneste tilbageværende formaliserede netværk for økonomisk forskning i Norden.

Hvis man nedlægger det, kan det kun betragtes som en indikation af, at man fra politisk side er indstillet på at lade samfundsforskningen give sig amerikaniseringen og specialiseringen i vold.

Litteraturliste

- Andersen, Heine & Lars Frode Frederiksen. 1995. Internationale Tidsskrifter i samfundsvidenskaben – Myter og realiteter. *Samfundsøkonomen*, Nr. 5.
- Bjerkholt, Olav. 1995. Ragnar Frisch, Editor of *Econometrica* 1933-1954. *Econometrica*, Vol. 63, side 755-65.
- Boserup, Ester. 1936. Nogle Centrale Økonomiske Spørgsmaal i Lys af den marxistiske Teori. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 74, side 421-435.
- Christ, Carl F. 1983. The founding of the Econometric Society and *Econometrica*. *Econometrica*, Vol. 51, side 3-6.
- Dauidsen, Thorkild. 1984. 25 nordiske nationaløkonomiske møder – tidspunkter og temaer. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 122, side 491-498.
- Den fællesnordiske Arbejdsgruppe. 1995. *Nordisk Nytte*. København.
- Econometricas redaktion. 1933. The organization of Econometric Society in Cleveland, Ohio, December 1930. *Econometrica*, vol. 1, side 71-72.

- Henriksen, Ingrid, Niels Kærgård og Christen Sørensen. 1994. Den skandinaviske Monetunion. I *De nordiske Fællesskaber*, Den jyske Historiker nr. 69-70, side 88-97.
- Henriksen, Ingrid og Niels Kærgård. 1995. The Scandinavian Currency Union 1975-1914. I J. Reis, red., *International Monetary Systems in Historical Perspective*, side 91-112, London.
- Kærgård, Niels. 1991. Fagdiscipliner, tværvidenskabelighed, videnskabelige trends og økonomisk historie. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, vol. 129, side 339-46.
- Ranki, S. og Bo Sandelin. 1993. Internationalisering eller amerikanisering av den svenska nationalekonomi? *Ekonomisk Debatt*, 21. årgang nr. 4 side 335-346.
- Vogt, Johan. 1956. Villfarelsernes skole. I *Economic Essays in Honour of Erik Lindahl*, side 345-364, Stockholm.
- Zeuthen, Frederik. 1956. Regnemaskinen og mennesket. I *Economiske Essays in Honour of Erik Lindahl*, side 377-383, Stockholm.

Nye danske arbejdspapirer

Copenhagen Business School. Economic Policy Research Unit. Working Paper.

95-16 Ole Risager: On the Effects of Trade Policy Reform: The Case of Jordan.

95-17 Niels Thygesen: The Prospects for EMU by 1999 – and Reflections on Arrangements for the Outsiders.

95-18 Christian Keuschnigg and Søren Bo Nielsen: Housing Markets and Vacant Land.

95-19 Hans Fehr: Welfare Effects of Investment Incentive Policies: A Quantitative Assessment.

95-20 Ben Lockwood, Torsten Sløk, and Torben Tranæs: Progressive Taxation and Wage Setting: Some Evidence for Denmark.

95-21 Claus Thustrup Hansen, Lars Haagen Pedersen, and Torsten Sløk: Progressive Taxation, Wages and Activity in a Small Open Economy.

95-22 Svend Erik Hougaard Jensen and Bernd Raffelhüschen: Intertemporal Aspects of Fiscal Policy in Denmark.

96-01 Torben Tranæs: A Simple Model of Raiding Opportunities and Unemployment.

96-02 Kala Krishna and Ling Hui Tan: Transferable Licenses vs. Nontransferable Licenses: What is the Difference?

96-03 Jiandong Ju and Kala Krishna: Market Access and Welfare Effects of Free Trade – Areas without Rules of Origin.